

УДК 94(38)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2019.143.4>

О. Кір'яков, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФІВИ В МІФОЛОГІЧНОМУ НАРАТИВІ БЕОТІЙСЬКОГО ЕТНОСУ

Досліджено міфи беотійського етносу. Ці легендарні історії служили основою уявного минулого. Міфи формували менталітет давньогрецького суспільства. Автор намагається реконструювати міфи беотійського етносу та Фів. Різниця між регіональними та полісними легендами має дати відповідь на запитання, яку дійсно роль відігравали Фіви в уявному минулому беотійського етносу. У роботі використано давньогрецькі писемні джерела та літературу. Ця стаття є спробою зрозуміти, як створювалися, існували та впливали на життя стародавніх греків міфи.

Ключові слова: беотійці, Фіви, етнос, міф, уявне минуле, Стародавня Греція.

Постановка проблеми. Беззаперечним є той факт, що міфи займали важливе місце в житті стародавніх греків. Їхня кількість та культурний вплив настільки значні, що вони інтуїтивно асоціюються з Елладою. Міф є основною складовою популярних знань із історії Греції. Утім, для професійних істориків міфи є і складним джерелом, якщо вони не використовуються ілюстративно, що обумовлюється декількома факторами. Передусім тут слід звернути увагу на саму природу міфу, основними персонажами якого є боги та легендарні герої. Це створює ареол казковості, а отже, і слабкої достовірності. Крім того, складнощі виникають під час датування та визначення місця походження міфу. Однак вони залишаються надзвичайно важливим та інформативним джерелом для вивчення уявлень еллінів про світ та себе в цьому світі, будучи своєрідною "ментальною мапою" древніх.

Аналіз джерел та публікацій. Найбільш важливими джерелами цього дослідження послужили "Історія" Фукідіда та "Іліада" Гомера, оскільки саме вони дозволяють оцінити міфологічну теорію походження беотійського етносу. Джерела використовувалися не лише мовою оригіналу, а також переклади російською та

англійською, щоб мати змогу порівняти авторські інтерпретації історичних понять і термінів. Історіографія вказаної теми відносно невелика, однак представлена кількома недавніми дослідженнями. Передусім варто відзначити праці Д. Бермана [2; 3], присвячені проблемі заснування Фів. Окрім того, вагомий внесок у розробку проблеми походження беотійців та формування їхньої ідентичності здійснила С. Ларсон [9]. Багато важливих питань історії Беотії розроблено у збірнику А. Шехтера [10]. Однак залишається відкритим питання про еволюцію міфу про походження беотійців та період появи Фів у ньому.

Постановка завдання. Упродовж більшої частини історії Беотії Фіви відігравали в регіоні провідну роль та прагнули до лідерства. А тому важливо визначити їхнє місце в міфологічній "ментальній мапі" беотійців та чи відповідає їхня історична роль міфічному наративу. Для відповіді на ці запитання потрібно порівняти легендарні оповідки про сам беотійський етнос та конкретно про фіванський поліс.

Виклад основного матеріалу. Отже, почнемо розгляд з міфологічних уявлень греків про беотійський колектив. Так, їх детальний опис ми знаходимо у Фукідіда:

"Βοιωτοὶ τε γὰρ οἱ νῦν ἐξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἄλῳσιν ἐξ Ἀρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηίδα γῆν καλουμένην ᾤκισαν (ἣν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ᾧν καὶ ἐξ Ἰλίου ἑστράτε, Δωριεῖς τε ὀδοῦκοι) ἔτει ζῶν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον" [Thuc. 1. 12. 3].

Як бачимо, беотійці зображені в міфі мігрантами, що прийшли з поселення Арне, яке знаходилось на території Фессалії. Слід сказати, що деякі історики розглядали це повідомлення як абсолютно достовірне та починали історію Беотії саме з приходу беотійців [4, с. 75-81].

Для нас важливо визначити, коли й де цей міф фіксується вперше. Беотійці як єдиний колектив згадуються ще в Іліаді [Il. 2. 494-511]. Це численний народ, який населяв територію Беотії та брав участь у Троянській війні, тобто, як бачимо, у гомерівському епосі, на перший погляд, ніякої міграції не згадано. Крім того, поселення Арне, яке Фукідід розташовує у Фессалії, в Іліаді згадане як місцеве беотійське поселення [Thuc. 1. 12. 3; Il. 2. 494-511]. Цікавим є те, що всі інші населені пункти, згадані в епосі, добре відомі в історичний час: Коронея, Фісба, Платеї, Фіви, Онхест, Феспії тощо. З усіх перелічених у "Великому каталозі міст беотійського регіону" тільки Арне не має жодного реального відповідника на карті. Лише Павсаній указує, що колись давно Херонея називалась Арне [Paus. 9. 40. 5]. Водночас він зазначає, що поселення з такою ж назвою також знаходиться

"Так, предки теперешних беотийцев, на шестидесятом году после взятия Илиона вытесненные фессалийцами из Арны, поселились в современной Беотии, прежде называвшейся Кадмейской землей (часть их, конечно, уже раньше жила в этой стране, и к ним принадлежали беотийцы, отправившиеся под Илион), а на восьмидесятом году после падения Трои дорийцы вместе с Гераклидами захватили Пелопоннес" (переклад та примітки Г. А. Стратановського) [16].

у Фессалії. Існує гіпотеза, що це фессалійське Арне знаходилось у районі пагорба Кіеріона [9, с. 75].

Таким чином, виходить, що епічна традиція знає поселення Арне в Беотії, а пізніша класична традиція знає таке ж поселення у Фессалії. Це важко назвати простим збігом назв, адже обидва поселення пов'язані з беотійським етносом, тобто поки бачимо, що поселення Арне відіграє важливу роль у етнічному міфі. Це підтверджується й тим, що правитель цього міста в Іліаді названий не звичайним басілеем, а "ἄναξ" – "володар, очільник" [Il. 7. 8-10]. Цим титулом в епосі володіє тільки Агамемнон [15, с. 28; 13, с. 38]. Останній був головним серед усіх грецьких правителів. Очевидно, автор поеми, вживаючи подібну титулатуру, підкреслює для слухачів значення правителя Арне в беотійському регіоні.

Однак усе-таки різниця в епічній та класичній традиції залишається дуже значною. Виходить, що епос фіксує важливе для беотійців поселення Арне як місцеве, а в класичних текстах такий топонім існує тільки у Фессалії. Така відмінність могла сформувати відповідні уявлення про міграцію етносу. Однак подібне пояснення не витримує критики. Виходить, що Фукідід або пога-

но знав, або дуже вільно інтерпретував епічну традицію, у що дуже важко повірити. Усе ж існує інше пояснення, яке лежить у сфері нового прочитання деяких

уривків епічних текстів. Наприклад, до нас у схоплії дійшов такий фрагмент Гесіода:

"ὁ γὰρ τοῦ Μενεστίου πατὴρ Ἀρήθοος Βοιωτὸς ἦν κατοικῶν Ἄρνην· ἔστι δὲ αὕτη Βοιωτίας, ὡς καὶ Ἠσιόδός φησιν" [Hes. fr. 218].

"Отец Менесфия беотиец Ареифой жил в Арне. Это также город в Беотии, как о том говорит Гесиод" (переклад та примітки О. Цибенко) [11].

"For Areithoos, the father of Menesthios, was Boiotian, an organizer/administrator of Arne. This is the Arne of Boiotia, as Hesiod also says" [9, c. 44].

Як бачимо, різниця в прочитанні між двома перекладами доволі суттєва. У російськомовному Ареїфой проживає в Арне, натомість в англomовному варіанті він організовує чи управляє містом. Така значна різниця виникла через широку палітру значень дієслова "κατοικέω". Залежно від контексту воно може означати "населяти", "організовувати", "управляти" і навіть "колонізувати". Стефані Ларсон звернула увагу на те, що в текстах Фукідіда "κατοικέω" вживається у значенні саме заснування колонії. Крім того, вона запропонувала переставити іменник та прикметник місцями. У такому випадку власне ім'я "Ἀρήθοος" стає прикметником "швидкий у війні", а прикметник "Βοιωτὸς" стає власним ім'ям Бойотом [9, с. 43-46].

Таке прочитання фрагмента Гесіода дозволяє узгодити повідомлення епічної та класичної традиції про беотійців. Фукідід, скоріш за все, просто краще знав та розумів епічні розповіді. Афінський історик передав архаїчну традицію про міграцію беотійців. Імовірно також є те, що, на думку греків, переселення відбулося під проводом Бойота, який власне і став епонімом для етносу. Подвоєння ж топоніму Арне також слід розглядати в дусі колонізаційного міфу. Метрополія безумовно мала сакральне значення для етносу, саме тому вона мала би бути відтворена у вигляді колонії на землях нової батьківщини. Утім, навряд чи це якимось реальне поселення. Скоріш за все тут ми маємо справу з уявним топонімом.

Зараз, коли ми виділили головні ідеї та ключові точки беотійського міфу, варто перейти до розгляду міфів, пов'язаних із Фівами. Це дасть змогу краще зрозуміти місце провідного полісу на "ментальній мапі" як греків, так і беотійців.

За однією з найбільш поширених оповідей Фіви заснував фінікієць Кадм. Він відправився у плавання за своєю сестрою Європою, котру викрав Зевс і під виглядом бика перевіз на територію Греції. Кадм так і не знайшов сестри, але отримав від Дельфійського оракула пророцтво, що він має заснувати місто там, де ляже корова [Apollod. III. IV]. Крім будівництва, греки поклонялися на азіяського героя ще й просвітницькій функції. Саме Кадм навчив еллінів користуватися фінікійським алфавітом [Hdt. V. 58]. Не знайдено жодних археологічних свідчень, які би фіксували переселення людей зі сходу, але міф підкреслює саме східне походження засновника. Ім'я Кадма має семітське походження. Крім того, у 1963 році була віднайдена колекція печаток східного походження зі згадкою імені Кідін-Мардук [2, с. 15]. Це все певною мірою додає міфу легітимності, але не приводить ні до чого, окрім спекулятивних висновків. Хоча є і правдоподібні гіпотези, які пояснюють цей орієнталізм запозиченнями зі сходу самими греками, які переселялись із Азії до Балкан, як це свого часу зробив батько Гесіода [10, с. 25-35].

Однак існує також інший міф, який повідомляє нам про те, що Фіви були засновані близнюками Амфіоном та Зетом. Їм приписана важлива роль будівничих стін та веж міста. В епосі Фіви часто мали епітет "ἑπτάπυλος", тобто "семибамні" [Od. 11. 260-265].

А названо місто ім'ям дружини одного з братів, Зета [Apollod. III. V. 5-7]. Інший брат також залишив свій слід в архітектурі міста. Так, у класичну епоху і навіть пізніше греки показували Амфейон, могили одного з двох братів-близнюків [3, с. 20]. Завдяки двом історіям заснування місто отримало цілих два топоніми. Верхня цитадель мала назву Кадмейон, у той час як нижнє місто отримало назву Фіви.

Не можна оминути того факту, що часто пізніші міфологи об'єднують два заснування міста в одну історію. За традицією, яку представляють Аполлодор, Діодор та Павсаній, близнюки Амфіон та Зет жили пізніше Кадма. Вони не засновують місто вдруге, а просто огороджують його [Apollod. III. V. 5-7; Diod. Sic. 19. 53. 4-7; Paus. 9. 5. 6]. Представник роду Кадма Лай був позбавлений трону та повернув його знову вже після смерті близнюків та їхніх нащадків. Отже, Амфіон та Зет були вмонтовані в історію роду Кадма. Так ми позбуваємося протиріччя повторного заснування одного й того ж міста. Однак не слід забувати й того факту, що всі три автори жили набагато пізніше від створення епічної традиції та займалися систематизацією міфологічних оповідань. Для них першочергово важливою була логічність викладу подій, а не збереження взаємно суперечливих міфів.

Так, з одного боку, в Іліаді згадується етнонім "кадмейці" [Il. 10. 285-290]. З іншого ж боку, гомерівський епос прямо вказує на заснування міста Амфіоном та Зетом, а не Кадмом [Od. 11. 260-265]. Важливим є і повідомлення афінського історика VI ст. до Р. Х. Ферекіда про те, що першими Фіви заснували саме брати-близнюки [FGrHist 3F41d]. Та й сам топонім Фіви, який у міфі пов'язується з Амфіоном та Зетом, має більш давнє походження, ніж Кадмея. Так, згадки цього топоніму присутні в написах епохи бронзи [10, с. 9].

Отже, виходить, що все-таки існували дві міфологічні версії заснування Фіванського полісу [5, с. 467; 3, с. 22]. Амфіон та Зет із плином часу змінили своє місце у міфічній хронології. Первісно вони були першими, хто заснував місто, потім таким став Кадм. Скоріш за все для Аполлодора та решти пізніших упорядників міфічних традицій історія із двома заснуваннями була дещо абсурдною, тому вони вмонтували близнюків до історії роду Кадма. Але Амфіон та Зет ніколи не були родичами фінікійця, тому власне протиріччя у цій історії збереглися.

Крім того, якщо розглядати ці два міфи окремо, то добре видно їхній внутрішній патерн. В історії Амфіона та Зета чітко простежується індоевропейське походження. Двоє близнюків, які заснують місто та огороджують його великими стінами – цей сюжет добре знайомий за легендою заснування Риму. Натомість заснування Кадмом Фіванського полісу скоріше має патерн міфу епохи Великої грецької колонізації, коли Дельфійський оракул координував заснування нових полісів [3, с. 17-19].

Отже, як бачимо, у греків стосовно Фіванського полісу склалися два міфологічні наративи. Вони свідчать про те, що на певному етапі історії в місті існували як

мінімум дві групи людей, які по-різному бачили своє минуле. Крім того, зміна першості заснування міста може свідчити про певне змагання цих міфологічних традицій. Переміг наратив, пов'язаний із Кадмом, однак причини цієї перемоги поки не встановлені.

Слід сказати, що фіванський цикл міфів надзвичайно популярний. Він – один із найвідоміших у всьому грецькому світі, для чого є декілька причин. Одна з них полягає в тому, що Фіви разом із Орхоменом були важливими палацовими центрами за бронзової доби, що домінували над іншими поселеннями [4, с. 41]. Відповідно тут мали більші шанси на збереження міфи бронзової доби. Чудовою основою для появи нових легендарних історій стали руїни старих будівель. Крім цього, Орхомен більше постраждав від катастрофи кінця бронзового віку. Його господарство було засноване на складній іригаційній системі, а тому, скоріш за все, там утворилася більша кількість полісів, ніж від руйнації системи палацового управління у Фівах [10, с. 7]. За рахунок такої логіки історичного розвитку Фіви мали більше за Орхомен шансів на збереження міфологічних історій.

Ще одна причина популярності фіванського циклу міфів полягає в інтересі Афін до цієї теми. Усім відомі такі твори афінських трагіків, як "Семеро проти Фів" Есхіла; "Цар Едіп", "Антигона", "Едіп у Колоні" Софокла [12; 14]. Частина текстів на фіванську тему не збереглась [7, с. 401]. Переосмислення трагедії Софокла "Цар Едіп" дало підстави З. Фрейду сформувати "едіпів комплекс", що, вочевидь, привело до популяризації міфу в сучасній культурі.

Крім цього, фіванський цикл міфів був популярнішим через значну роль цього полісу в класичну епоху. Античних істориків не міг не цікавити найсильніший поліс регіону. Тому про Фіви збереглося більше матеріалів, аніж про інші поліси регіону. Вони, звичайно, теж мали власні міфи, але їх набагато менше записували.

Отже, фіванський цикл міфів був надзвичайно популярним в античну епоху і є доволі відомим сьогодні. Проте його популярність не є показником важливості для міфу етнічного. Для того, щоб Фіви мали особливе значення для регіону, необхідно, аби поліс відіграв якусь роль у міфі про переселення беотійського етносу [Thuc. 1. 12. 3]. Натомість Фіви взагалі випадають із будь-яких згадок про міграцію беотійців. У згадках фігурують лише міста з басейну Копайдського озера [8, с. 358], у тому числі й постійний суперник ліванців – Орхомен, хоча і у скромній ролі міста, яке було зайняте переселенцями [Str. 9. 2. 29].

Отже, для беотійського етнічного міфу Фіви не відігравали ніякої помітної ролі. Кадм, Амфіон та Зет, Едіп – увесь цей багатий міфічний наратив був до міграції. Це хоч і уявна, але повністю завершена історія. Для етносу значення має тільки Арне, з якого виходить і в яке приходить беотійський народ. Усе інше – це красиві історії, проте не беотійські; вони відбувалися до міграції. Але слід сказати, що інші поліси регіону також не мали вагомego значення для міфу про переселення. Отже, реальні міста були рівні між собою перед уявним топонімом Арне. Звідси й походить такий високий титул його правителя в Іліаді [Il. 7. 8-10].

Важко сказати, чи влаштовувала Фіви подібна рівноправна роль з іншими полісами Беотії у міфологічному наративі. Усе-таки важливе положення полісу в уявному історичному минулому мало би давати певні політичні преференції. Тому Фіви знайшли можливість вмонтувати себе в міфологічний наратив беотійців. Так, існує традиція, згідно з якою першим царем, а на додачу й епонімом міста, був Оріг [Paus. 9. 5. 1]. Автор схолий до Аполлона Родоського, посиляючись на слова поете-

си Корінни, називає цього царя сином Бойота [Schol. Ap. Rhod. III. 1177-1187a], тобто ця традиція вказує не просто на зв'язок між історією Фів та Беотії – вона підкріплена найближчим кровним зв'язком. Батько – епонім етносу, син – епонім найбільшого полісу регіону, який населяв цей етнос.

Цей міф міг би заперечити попередні висновки про відсутність зв'язку між міфом беотійським та фіванським. Але традиція з Огігом не згадується в жодному з епічних уривків і, очевидно, виникла пізніше. З точним датуванням традиції Огіга виникають труднощі, що пов'язано з тим, що життя та творчість Корінни досі точно не датовані. Одні орієнтуються на повідомлення Павсанія та Еліана про перемоги поетеси над самим Піндаром [Paus. 9. 22. 3; Ael. VH. 13. 25. 1-2]. Поезія Корінни, як і її фіванського візаві, могла використовуватись під час виконання хорових ритуалів, що характерно для межі архаїчної та класичної епох [9, с. 20; 6, с. 29-41]. Інші, навпаки, приймають датування поетеси з Танагри за кінець класики / початок епохи еллінізму, орієнтуючись на повідомлення про скульптури грецьких поетів роботи Сіланіона. Відповідно Корінна мала би бути його сучасницею [10, с. 238].

Найбільш вірогідним здається датування життя Корінни IV ст. до Р. Х, оскільки її поезія має глибокі ознаки місцевого патріотизму, написана беотійським діалектом та зосереджена на місцевих топонімах [1, с. 41-62]. Крім того, у ній є натяки на підвищення ролі Фіванського полісу [10, с. 240-241], що також припадало на IV ст. до Р. Х.

Хоча поки і неможливо точно датувати життя та поезію Корінни, можна стверджувати, що історія Огіга веде свій початок не раніше пізньої архаїки, а можливо, навіть пізньої класики. Це, у свою чергу, приводить до декількох цікавих висновків.

Висновки. Так, міфологічне, уявне минуле не могло бути кардинально змінене з політичних мотивів. Але пластичність міфічної генеалогії давала можливість для його корегування. Залишаються відкритими питання механізму формування цього нового міфу та сприйняття цих нововведень у суспільстві. Фіванський міфічний цикл первісно не був пов'язаний з етнічним міфологічним наративом. Проте завдяки гнучкій генеалогії його було вмонтовано туди пізніше. Скоріше за все це було потрібно для ідеологічного виправдання панування Фів у Беотії, тобто "правильне" минуле було формою політичної м'якої сили. Якщо ж прийняти датування цієї традиції за IV ст. до Р. Х., то її виникнення припадає на етап найвищого політичного піднесення Фіванського полісу.

Список використаних джерел:

1. Berman D. W. The Landscape and Language of Korinna / D. W. Berman // *Greek, Roman and Byzantine Studies*. – 2010. – 50. – P. 41-62.
2. Berman D. W. Myth, Literature and the Creation of the Topography of Thebes / D. W. Berman. – Cambridge : Cambridge University Press, 2015. – 202 p.
3. Berman D. W. The Double Foundation of Boiotian Thebes / D. W. Berman // *Transactions of the American Philological Association*. – 2004. – Vol. 134, No 1. – P. 1-22.
4. Buck R. J. A History of Boeotia / R. J. Buck. – Alberta : University of Alberta Press, 1979. – 222 p.
5. Gantz T. Early Greek Myth. A Guide to Literary and Artistic Sources / T. Gantz. – Baltimore ; London : Johns Hopkins University Press, 1993. – 909 p.
6. Henderson W. J. Korinna of Tanagra on Poetry / W. J. Henderson // *Acta Classica*. – 1995. – Vol. 38. – P. 29-41.
7. Kitto H. D. F. Greek Tragedy. A Literary Study / H. D. F. Kitto. – New York ; London : Routledge, 2002. – 401 p.
8. Kowalzig B. Singing for the Gods: Performances of Myth and Ritual in Archaic and Classical Greece / B. Kowalzig. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 528 p.
9. Larson St. L. Tales of Epic Ancestry: Boiotian Collective Identity in the Late Archaic and Early Classical Periods / St. L. Larson. – Stuttgart : Historia Einzelschriften, 2007. – 238 p.

10. Schachter A. *Boiotia in Antiquity: Selected Papers* / A. Schachter. – Cambridge : Cambridge University Press, 2016. – 454 p.
11. Гесиод. Полное собрание текстов / пер. О. Цыбенко и др. – Москва : Лабиринт, 2001. – 256 с.
12. Есхіл. Трагедії / перекл. з давньогр. А. Содомори та Бориса Тена. – Київ : Дніпро, 1990. – 318 с.
13. Молчанов А. А. Памятники древнейшей греческой письменности (введение в микенологию) / А. А. Молчанов, В. П. Нерознак, С. Я. Шарыпкин. – Москва : Наука, 1988. – 192 с.
14. Софокл. Трагедії / перекл. з давньогр. А. Содомори та Бориса Тена. – Київ : Дніпро, 1989. – 303 с.
15. Суриков И. Е. Античная Греция: политики в контексте эпохи: архаика и ранняя классика / И. Е. Суриков. – Москва : Наука, 2005. – 351 с.
16. Фукидид. История / пер. и примеч. Г. А. Стратановского. – Ленинград : Наука, 1981. – 543 с.

References:

1. Berman, D. W. (2010). The Landscape and Language of Korinna. *Greek, Roman, and Byzantine Studies*, 50, 41-62.
2. Berman, D. W. (2015). *Myth, Literature, and the Creation of the Topography of Thebes*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Berman, D. W. (2004). The Double Foundation of Boiotian Thebes. *Transactions of the American Philological Association*, 134 (1), 1-22.

4. Buck, R. J. (1979). *A History of Boeotia*. Alberta: University of Alberta Press.
5. Gantz, T. (1993). *Early Greek Myth. A Guide to Literary and Artistic Sources*. Baltimore, London: Johns Hopkins University Press.
6. Henderson, W. J. (1995). *Corinna of Tanagra on Poetry*. *Acta Classica*, 38, 29-41.
7. Kitto, H. D. F. (2002). *Greek Tragedy. A Literary Study*. New York, London: Routledge.
8. Kowalzig, B. (2007). *Singing for the Gods: Performances of Myth and Ritual in Archaic and Classical Greece*. Oxford: Oxford University Press.
9. Larson, St. L. *Tales of Epic Ancestry: Boiotian Collective Identity in the Late Archaic and Early Classical Periods*. Stuttgart: Historia Einzelschriften.
10. Schachter, A. *Boiotia in Antiquity: Selected Papers*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Hesiod. (2001). *Complete Collection of Texts*. Moscow: Labyrinth. [In Russian].
12. Aeschylus. (1990). *Tragedies*. Kyiv: Dnipro. [In Ukrainian].
13. Molchanov, A. et al. (1988). *The Earliest Greek Scripts. Introduction to Mycenaeanology*. Moscow: Science. [In Russian].
14. Sophocles. (1989). *Tragedies*. Kyiv: Dnipro. [In Ukrainian].
15. Surikov, I. (2005). *Politicians in the Context of the Epoch: Archaic and Classic Greece*. Moscow: Science. [In Russian].
16. Thucydides. (1981). *History*. Leningrad: Science. [In Russian].

Надійшла до редколегії 29.10.19

O. Kiriakov, PhD Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THEBES IN THE BOIOTIANS' MYTHOLOGICAL NARRATIVE

The article is devoted to the study of the Boiotians' myths. These legendary stories were a basis of the imagined past. So myths had formed the mentality of the Ancient Greek society. The main for Boiotian people was a myth about the own migration. We can find this tale in the "History" by Thucydides. But it was only a later retelling of the myths of the epic text. The first version of the tale we need to look for in the epic texts such as Homer's "Iliad" and Hesiod's poems. So myth about migration of Boiotians was the basis of the imagined past of the people of this region. Main role of the tale was played by Boiotians, who became eponym of the people.

The author tried to recover myths about the polis of Thebes. Differences between regional and polis tales may answer the question: what was a real role played by polis of Thebes in the imagined past of Boiotian people. Ancient Greeks created a great number of myths about Thebes. A lot of these tales were a basis for Attic classical tragedy. But none of the earliest mythological narratives of Thebes intersect with myth of the Boiotians origin. The biggest polis of the region didn't play any role at the imagining past of the Boiotian people.

But imagined past could be changed. One of the examples we can find at Corinna's poems. This source told us that first king of Thebes was a son of Boiotos. It was the newer tradition than an epic migration story. This tale appeared at the period of Thebes' hegemony. And it has sense only as propaganda of polis of Thebes in the region. Mythological origin genealogy was softly rewriting of the imagined past. A new reality was created by using a poem in ritual. So, Thebes had a political motive to change imagine past and used for that soft mythical genealogy. The repeating through the ritual should have justified this new tradition.

This research is based on the ancient written sources and academic studies. The article is an attempt to understand how myths were created and influenced the life of Ancient Greeks.

Keywords: Boiotians, Thebes, ethnos, myth, imagined past, Ancient Greece.

УДК 94(477) "1920/1922"

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2019.143.5>

О. Купчик, канд. іст. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА В ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ УСРР (ПОЧАТОК 1920-х РОКІВ)

Розкрито обставини, за яких УСРР на початку 1920-х років налагодила торговельні відносини з Чехословацькою Республікою. З'ясовано договірно-правову базу, організаційні форми торговельної діяльності УСРР у Чехословаччині. Указано, що неможливість конкурувати з німцями на російському ринку зумовила неабиякий інтерес чехословаків до українського ринку. Відозначено позитивний досвід чехословацько-українських торговельно-економічних зв'язків ще першодію світовому війною. Установлено осіб торговельних представників (Ю. Новаковський, М. Ломовський, І. Гірса, В. Бенеш). Розкрито роль торговельного представництва УСРР у Празі в зовнішньоторговельній діяльності УСРР. Визначено місце чехословацького ринку в експортно-імпорتنих операціях УСРР.

Зазначено інтерес чехословацьких торговців до української сировини, а саме льону, пеньки, коноплі, маку, вовни. Указано, що торговельні представники УСРР вивчали можливість продажу на чехословацькому ринку іншої сировини, а саме залізної руди, вугілля, шкір та ін. З'ясовано, що торгпредство в значних обсягах купувало борошно (пшеничне, житне), цукор (рафінад, пісок), а також зернові культури (пшеницю, ячмінь, жито, горох, овес). Проінформовано про особливий інтерес чехословацьких торговців і підприємців до утворення з українцями змішаних товариств і отримання в Україні концесій. Розкрито участь у торгівлі "Вукоопспілки". Висвітлено участь УСРР на Празькій міжнародній виставці в 1922 році, що стало її першою участю в міжнародних виставках.

Ключові слова: експорт, імпорт, карбованець золотий, чеська крона, ринок, товар, торговельний представник, торговельне представництво.

Постановка проблеми. Покликана продавати за кордон товари вітчизняного виробництва й забезпечувати країну необхідними імпортними товарами, в УСРР на початку 1920-х років зовнішньоторговельна діяльність стала підтвердженням ще й її міжнародної правосуб'єктності. Очевидно, що зовнішні торговельні відносини український раднарком тоді намагався розвивати з головними торговельно-економічними гравцями Захо-

ду. Водночас намагався він торгувати із сусідами, зокрема Чехословацькою Республікою.

Аналіз історіографії. Чехословацькі історики [6; 13] висвітлювали головне прагнення більшовиків експортувати революцію до Чехословаччини. У свою чергу, радянські [12; 14; 15] і сучасні українські [3; 4; 7; 8] історики розкрили політичне співробітництво УСРР і Австрійської Республіки та діяльність українських емігрантів у Празі